



# အလှူမီးရှူခံသီချင်းများ

ရွှေကုန်းနဲ့နဲ့

ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၈၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ အမှတ် ၂၄၇၊ နှာ ၅၄-၅၆ ထိ။

ယခုတင်ပြမည့် "မီးရှုခံ" သီချင်းများသည် မြန်မာကျေးလက်တေးများ ဖြစ်ကြသော ကောက်စိုက်သီချင်း၊ မောင်းထောင်းသီချင်းများကဲ့သို့ပင် ရှေးခေတ်က များစွာ ထင်ရှားခဲ့သော ကျေးလက်တေးများ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်တွင် ယခုတိုင် ဤတေးသီချင်းများ ရှိကောင်း ရှိကြမည်ဟု ယူဆပါသည်။ ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသဖြင့် ယခုတိုင်အောင် အလှူပွဲများ၌ တခန်းတကဏ္ဍ ပါဝင်လျက်ရှိသေးသော ဧရာဝတီမြစ်ညာဒေသများဖြစ်သည့်ဗန်းမော်၊ စင်းခန်း၊ ရွှေကူစသည့် ရှမ်း၊ မြန်မာများ အများဆုံး နေထိုင်ရာ မြို့ရွာများမှမီးရှုခံသီချင်းများကို တင်ပြအပ်ပါသည်။

### မီးရှုခံဟူသော ဝေါဟာရ

ဖော်ပြပါမြို့ရွာများတွင် ရှင်ပြုနားသ အလှူမင်္ဂလာပွဲများ ပြုလုပ်သောအခါ ရွာခံလူကြီးလူငယ်များမှလည်းကောင်း၊ နီးစပ်ရာရွာများမှလည်းကောင်း အလှူပွဲကြီး ထမြောက်အောင်မြင်ခြင်းကို နှစ်ထောင်းအားရ ရှိလှသဖြင့် မီးကျည်၊ မီးရှူးများ ပစ်ဖောက်ကာ လှိုက်လှဲပွဲချီး ချီးမြှင့် ချီးမြှောက်၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်မှုကို ပြသပါသည်။ ထိုမီးကျည်၊ မီးရှူး ပစ်လွှတ်ရာတွင် တပျော်တပါး သီဆိုကြသော တေးသီချင်းများကို "မီးရှုခံ" သီချင်းဟု မည်တွင်ခဲ့ပါသည်။ အနုပညာနယ်ပယ်မှ ဂီတမိခင်ကြီးဝဏ္ဏကျော်ထင်ဒေါ်အောင်ကြည်ကလည်း "ဒီမီးရှုခံသီချင်းတွေဟာ ဂုဏ်ချင်းအမျိုးအစားမှာ ပါဝင်တယ်"ဟု အမိန့်ရှိဖူးပါသည်။

ဤတေးသီချင်းများကို ဖော်ပြရန်အတွက် ဤနေရာတွင် အထက်အညာ ရှမ်းရွာများ၏အလှူမလေ့ကို အကျဉ်းမျှ တင်ပြရပါဦးမည်။ အလှူရက်မတိုင်မီ တလကိုးသီတင်းမျှ ဆန်ထောင်းခြင်း၊ မုန့်ထောင်းခြင်းတို့ကို ရပ်ရွာတွင်းရှိ အမျိုးသမီးပိုင်းမှ မောင်းထောင်းသီချင်းများ သီကျူးလျက် ညစဉ်ညဆက် ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ အလှူပွဲရက်၏ပထမနေ့၌ ရှင်လောင်းလှည့်ပြီး ညဘက်တွင် အငြိမ့်၊ ဇာတ်၊ ဆိုင်းညွှန်၊ ကွက်စိပ်၊ စာပြော စသည်တို့ဖြင့် ဖျော်ဖြေပါသည်။ အလှူပွဲနေ့၌ ဘိသိက်မြောက်ခြင်း၊ ရှင်သာမဏေ ပြုခြင်း၊ တရားနာခြင်း၊ ရေစက်သွန်းချအမျှပေးခြင်းနှင့်ညွှန်ကျွေးမွေးခြင်းများကို ပြုပါသည်။ ပြီး၍ သံဃာတော်များ ကျောင်းသို့ ပြန်ကြွသည်နှင့် ၎င်းရှင်သာမဏေများလည်း တပါတည်း လိုက်ပါသွားတော့သည်။ (ဆံမချမီ သာမဏေမပြုမီ ရွာကာလသားများက "သျှိုးလိုက်ရတု"များဖြင့် ရွာရိုးတလျှောက် လှည့်လည်လျက် မောင်ရှင်လောင်း ရောင်းခြင်းဖြင့် အလှူခံပါသည်။)

နောက်တနေ့နံနက်တွင် သံဃာတော်များနှင့်ရှင်သာမဏေများ အလှူအိမ်သို့ ဆွမ်းစားကြွရပါသည်။ ၎င်းဆွမ်းကို "ဘွဲ့ခံဆွမ်း"ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းနေ့မှာပင် ရှင်သာမဏေ၏နေ့သင့်နံသင့် ဘွဲ့အမည်များကို ဆရာတော်ကြီးများက ချီးမြှင့်ပါသည်။ ပမာအားဖြင့်ဆိုလျှင် တနင်္ဂနွေသားသာမဏေကို ရှင်ဥက္ကမ၊ ရှင်ဣန္ဒာစရိယ၊ တနင်္လာသားကို ရှင်ကလျာဏ၊ ရှင်ကုဏ္ဍဒုလ စသည် စသည်ဖြင့် ဘွဲ့မည်ပေးသောနေ့ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါများ၌ အလှူရှင်များနှင့် ကိုရင်များ တပြုံးပြုံးနှင့်ပီတိဖြစ်ကြရပါသည်။

၎င်းနေ့ ညနေခင်းတွင် ယခုတင်ပြမည့် "မီးရှုခံပွဲ"ကို ကျင်းပကြပါသည်။ မိမိ၏ရပ်ရွာမှဖြစ်စေ၊ အခြားရွာများမှ ဖြစ်စေ မီးရှုခံအဖွဲ့ လာမည့်အကြောင်း ကြိုတင်အကြောင်းကြားထားရပါသည်။ "မီးရှုခံပွဲ"မှာ ရွာရှိအမျိုးသမီးတို့၏ သီးခြားကဏ္ဍပင် ဖြစ်ပါသည်။ သျှိုးလိုက်ရတုကို ရွာကာလသားကို ဦးဆောင်သကဲ့သို့ ဤမီးရှုခံပွဲမှာ အမျိုးသမီးများ နှုတ်ရေးကြွယ်သော ပွဲပင်ဖြစ်ပါသည်။ ညနေချမ်းတွင် မိမိတို့ပစ်ဖောက်မည့် "မီးရှူးတိုင်"ကို ကိုင်ဆောင်လျက် အလှူရှင်အိမ်သို့ အမျိုးသမီးများ စုဝေးရောက်ရှိလာကြသည်။

### မီးရှူးတိုင် ပြုလုပ်ထားပုံမှာ

အရည်တတောင်ခန့်ရှိ နှစ်ဘက်အဆစ်ပိတ်ဝါးပိုးဝါး အစိမ်းကို အဝတဘက်မှ သေးငယ်သော အပေါက်ကလေးတခု ဖောက်ပြီး ဝါးဆစ်တွင်းသို့ "ပွဲလျက်မှုန့်"နှင့် "မီးစာချည်" ထည့်လျက် မီးနိုင်ရန် အသင့်ပြုလုပ်ထားပါသည်။ ၎င်းမီးကျည်တောက်(ဝါ )မီးရှူးတိုင်ကို လှပအောင် ရောင်စုံစက္ကူတို့ဖြင့် ကပ်၍ အပြောက်အမွမ်း ခြယ်သရပါသည်။ (ဤသို့ပြုပြင်မွမ်းမံသည်ကို "မှော်ကျဲ"သည်ဟု ခေါ်ပါသည်။)

အလှူရှင်အိမ်သို့ ရောက်သည်နှင့် ၎င်းမီးကျည်ကို လူနေအိမ်ခြေနှင့်အတန်ငယ်တွင် လှမ်းကွာနေသော နေရာ၌ မြေတွင် စိုက်ရန် ပြုလုပ်ထားသော အချွန်ပါသည်ဘက်မှ မြေတွင် ထိုးစိုက်လိုက်ကြပါသည်။ ထိုနေ့က မီးရှုခံအဝ၏ ခေါင်းဆောင်အမျိုးသမီးကြီးမှ "တိုင်"ပေး၍ ကျန်အမျိုးသမီးများက "အဖောက်"သီဆိုကြပါသည်။ အတိုင်အဖောက် သီဆိုသော်လည်း "သံချပ်"နှင့်ကွာခြားလျက် ရှိပါသည်။ သံချပ်မှာ အိုးစည်၊ ဒိုးပတ်တို့နှင့်သီဆိုလျက် သွက်လက်မြန်ဆန် တက်ကြွမှုကိုပြပါသည်။ မီးရှုခံသီချင်းများမှာ အမျိုးသမီးတို့၏ညီညာလှသော လက်ခုပ်သံသက်သက်ဖြင့် သီဆိုရပြီး သီချင်းကိုလည်း အသံမြင့်၍ လေးလေးတွဲတွဲ သီဆိုရပါသည်။ သီချင်းများမှာ နိဂုံးချုပ်ခါနီးကျမှသာ ကာလသားတို့၏အိုးစည်ဒိုးပတ်တိုင်းများက ပါဝင်ကူညီတီးမှုတ်ပံ့ပိုးမှုပြုပြီး ပျော်ရွှင်တက်ကြွစွာ အဆုံးသတ်လေ့ရှိကြပါသည်။ သီချင်းတိုင်း နှစ်ပိုင်း သီဆိုပြီးသောအခါ စိုက်ထားသော မီးကျည်မှ စနက်တံ(မီးစာချည်)ကို မီးရှို့လိုက်ပါသည်။ ထိုအခါ ဝါးဆစ်အလုံပိတ်အတွင်းမှ ပွဲလျက်မှုန်များသို့ လောင်စာငွေ့ကူးလျက် အရှိန်နှင့်လေထဲသို့ မီးတဝင်းဝင်း မြောက်တက်သွားပြီး အတော်မြင့်သောနေရာကျမှ လေထဲတွင် ကျယ်လောင်သော အသံကြီးဖြင့် ပေါက်ကွဲသွားပါသည်။ (အချို့သစ်ပင်ပေါ်တွင် သွားရောက်ထိကပ်နေပြီး သစ်ပင်ပေါ်တွင် မီးတဝင်းဝင်း ဖြစ်နေတတ်ပါသည်။ ထိုခေတ်အခါ ထိုအဖြစ်အပျက်များကြောင့် "ပိတောက်ပင်က မီးတကျည်"ဟူသော စကားပုံ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရပါသည်။)

(ဤသို့ မီးကျည်ပစ်ဖောက်ခြင်းသည် အသံမြည်ရုံ၊ ကောင်းကင်သို့ လွင့်တက်ရုံသာ ပစ်ဖောက်ခြင်း ဖြစ်ပြီး မီးလောင်ခြင်း၊ မီးကူးခြင်း လုံးဝမရှိပါ။ လူနေကျသော ဒေသများဖြစ်၍လည်း အန္တရာယ်တစ်စုံတရာ မဖြစ်ကြချေ။ ယခုအခါ ထိုကဲ့သို့ မီးကျည်မီးရှူး ပစ်လွှတ်ခြင်းအမှုကို မပြုကြတော့သော်လည်း မီးရှုခံသီချင်းများကို အလှူ၏ ဘွဲ့ခံဆွမ်းကျွေးပြီး ညနေချမ်းတွင် သီဆိုမြဲ ဖြစ်လျက် ရိုးရာဓလေ့ကို ထိန်းသိမ်းကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။)

ယခုဖော်ပြသည့်မီးရှုခံသီချင်းများမှာ ရွှေကူမြို့ မော်လမြိုင်ရပ်မှ သီဖွဲ့ကြသော သီချင်းများဖြစ်ပါသည်။ (တရွာတပုဒ်ဆန်း ဖြစ်၍ အချို့မှာ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ကိုပင် ဖွဲ့နွဲ့တတ်ကြသေးသည်။)

အတိုင်။ ။မီးညိုမှော်ကျ ဘယ်အရပ်ကလဲ။ (စိမ်းညိုရောင် မီးကျည်ကို လှလှပပ မွမ်းမံခြယ်သ"မှော်ကျ"ထားသည်မှာ ဘယ်အရပ်ကလဲ။)

အဖောက်။ ။တစာစာ မေးနိုင်ပါဘိတယ်၊ မင်္ဂလာရပ်တော်ကြီးက၊ သိန်းတန်တဲ့မီး။ (မင်္ဂလာအပေါင်းနှင့်ပြည့်စုံသော မော်လမြိုင်ရပ်မှ၊ မီးရှုခံအဖွဲ့ဖြစ်၍ အလှူရှင်က ငွေတသိန်း ဆုချထိုက်ကြောင်း။)

အတိုင်။ ။မီးညိုရွှေဥ၊ ဘာပြုလို့ မယုံတယ်၊ မိန်ရိုပါကွယ်။

အဖောက်။ ။ယိုးဒယားနဲ့ကုလားပြေ၊ ရွှေနန်းသခင်လိုတော်ကျလို့၊ ငါမထပ်ပဲနေတော်မူ၊ ရှုတယ်လို့သူများက ဆိုကြမှာလား။ (တခါတရံ မီးကျည်စနက်တံကို မီးရှို့သော်လည်း အသံကျယ်ကျယ် မမြည်၊ လေထဲသို့ တက်မသွားပဲ မြေပေါ်မှာပင် "ရှူး"ကနဲ မြည်သွားတတ်ပါသည်။ ဤသို့ မအောင်မြင်ခြင်းကို "ရှူး"သည် လွှဲသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ဤသည်ကိုပင် မအောင်မြင်ခြင်း ရှုခြင်း မဟုတ်ပါ။ မြန်မာဘုရင်သာမက ကုလားဘုရင်၊ ယိုးဒယားဘုရင်တို့ကပါ သဘောကျ၍ ကြည့်ရှုလိုပါသေးသည်။ ဆိုင်းငံ့ပါဦးဆို၍ မထပ် နေသည်ကို "ရှူး"သည်ဟု အများက ထင်ကြသလားဟု အကြားပိုသော အဖြေဖြစ်ပါသည်။)

အတိုင်။ ။မီးညိုရွှေဥ၊ ငွေစူးနဲ့ဖောက်ပါလေတော်၊ မီးသုံးထောင်ကျော်။

အဖောက်။ ။မီးသုံးထောင်ကျော် တိမ်မှာစူးလို့၊ ရွှေမြိုင်သူများ မြေမှာလူးတယ်၊ အားရနိုင်ဘူး။ (မီးကျည်ကို ငွေစူးတည်းဟူသော အလှူရှင်၏ "ဆုငွေ"ချ၍ ဖောက်လျှင် အထက်သို့ ပေးသုံးထောင်ကျော် တိမ်တိုက်အထိ ထိုးဝင်သွားမည်။ ထိုအခါ ရွှေမြိုင်သူတို့ မြေမှာ လူးလိုမ့်သည်အထိ ပျော်ရွှင်မြူးထူးကြမည်ဟု ဆုငွေကို ကြိုသော စကားများ။)

တိုင်။ ။မီးညိုနက်ကတဲက မဲပုဆိုးလဲ ပါဆို၊ ရွှေမြိုင်သူ မောင်ယဉ်ခေါင်းကျူးကလဲ ဘူးလို့ဆို။

ဖောက်။ ။ပိုးနီ၊ ပိုးဝါ၊ ပိုးပြာစင်းနဲ့ရွှေမြိုင်သူမောင်ယဉ်လေခြင်းရယ် သိုင်းကွက်ကျနင်း။ (မြေပေါ်တွင် မီးကျည်စိုက်ခြင်း၊ မီးရှို့ခြင်းကြောင့် အပေအမဲခံသောမဲပုဆိုးနှင့်တန်သည်ဟု မိန်းကလေးက ဆိုသည်။)

တိုင်။ ။ရွှေမြိုင်ကလာ၊ ယဉ်ပါစတနဲ့။

ဖောက်။ ။ယဉ်တယ်ဆိုအပျိုစုက၊ ပြိုင်တုကာယဉ်မမှားနဲ့၊ ဝေးရာကရှား။

တိုင်။ ။ရပ်တိုင်းခတဲ့၊ ရွှေမြိုင်သူရဲပြာဖြူညိုညက်နဲ့၊ အသံလှိုက်ရှာသေး မင်းမြရွှေသွေး။

ဖောက်။ ။ရှုလာကြတဲ့ လူပျိုတွေ ခေါင်းပေါင်းဖြူ သင်္ဃန်းနဲ့၊ ပျက်လို့နေပြင်လို့ပေါင်း၊ ယိမ်းသွယ်နဲ့ နှောင်း။

တိုင်။ ။ပိန်းဖိနပ်နီ ကိုယ်စီစီးလို့ မုတ်ပုတီးက မပေါ်တပေါ်၊ သင်္ဘောပါ လွှာတဘက်နဲ့၊ ယဉ်ချက်မာယာနှိုင်းတယ်၊ သိုင်းကွက်ကျပေါ်။

ဖောက်။ ။ရွှေမြိုင်သူယဉ်ဟန်၊ ဗျာဆံနဲ့ဝေဖား၊ ယဉ်တယ်ဆိုအပျိုစုက၊ ပြိုင်တုကာယဉ်မမှားနဲ့ ဝေးရာကရှား။ (ဤအပိုဒ် များတွင် ရှေးခေတ်လုလင်၊ လုံမတို့၏ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများနှင့်အသုံးအနှုန်းများကို တစ်စိတ်တဒေသ သိခွင့်ရပါ သည်။)

တိုင်။ ။ကွမ်းနုရွက်ဝါသန္တာခက်နဲ့၊ ယာလို့ဆက်မယ်နော်သခင်၊ သုံးရွက်ထပ်ဆင်း။

ဖောက်။ ။ရောက်ခါမှပျိုကြို၊ သုံးလိုရာ ဖန်ခွက်နဲ့ဆက်ပါမယ်။ ယဉ်ခေါင်ကျူးရယ် ကွမ်းရာညွန့်ဖူး။

တိုင်။ ။အလှူရှင်လှေကားရင်း၊ ခြေဆင်းလို့နက်ပါလေတော်၊ မီးသုံးထောင်ကျော်။

ဖောက်။ ။မီးသုံးထောင်ကျော် တိမ်မှာစူးလို့၊ ရွှေမြိုင်သူမှာ မြေမှာလူးတယ်၊ အားရနိုင်ဘူး။

တိုင်။ ။လှေခါးကြောင်လိမ်၊ ဦးလေးစိန်တို့အိမ်။

ဖောက်။ ။ရွှေချိန်လို့ ဆုတော်ချမှ၊ ပြန်ပါမယ်လေး။ (ဤအပိုဒ်သို့ ရောက်သောအခါ ကာလသားတို့၏ ခိုးပတ်ဝိုင်းမှပါဝင် လာပြီး အတိုင်အဖောက် တပိုဒ်ပြီးတိုင်း ပြီးတိုင်း အချက်ကျကျ ဆူဆူညံညံလေး တီးပေး၍ မီးရှုပွဲကို အရှိန်မြှင့်ပေးပါ သည်။ ထိုအချိန်တွင် မီးရှုပွဲမှာ ပြီးဆုံးချိန် နီးပြီဖြစ်၍ အလှူရှင်များကလည်း အုန်းပွဲ ငှက်ပျောပွဲတို့နှင့်စားဖွယ်သောက် ဖွယ်တို့ကို ယူဆောင်လာကြကာ ဧည့်ခံကျွေးမွေးရေး စပါတော့သည်။ ထိုအခါ မီးရှုအဖွဲ့မှ ဆန္ဒပြကြပုံမှာ-

တိုင်။ ။ငှက်ပျောမလို၊ အုန်းမလို၊ ငွေစလိုလို့ တောင်းသကို။

ဖောက်။ ။ငွေစနေရာ သံသေတ္တာ၊ ရှာလို့ပေး၊ ရှာလို့ပေး။

ဤနောက်ဆုံးတပိုဒ်ကို လေးငါးဆယ်ကြိမ်ခန့်ဆိုပြီးမှ ကာလသားတို့၏ ခိုးပတ်ဝိုင်းမှ ဆက်လက်တီးမှုတ်ကာ မီး ရှုပွဲကို နိဂုံးချုပ်ပေတော့သည်။

### မီးရှုပွဲနိဂုံး

အလှူရှင်များက မီးရှုအဖွဲ့နှင့်ကာလသားများ၊ ရပ်သူရွာသားများ၊ ရပ်မိရပ်ဖများ၊ အလှူပွဲအစအဆုံး ဝိုင်းဝန်း ကူညီကြသူများအားလုံးကို ဧည့်ခံကျွေးမွေးပြီးသောအခါ မိမိတို့ငွေကြေးကုန်ကျခံ လှူဒါန်း၍ ရရှိသော ကုသိုလ်အဖို့ဘာဂ တို့ကို ယခုကြွလာသူတို့အား အမျှပေးဝေကြောင်း၊ ဝိုင်းဝန်းကူညီကြသော ရပ်သူရွာသားတို့၏ လုပ်အားဒါနကုသိုလ်ကို လည်း မိမိတို့အလှူရှင်များအား ပြန်လည်အမျှပေးဝေပါမည့်အကြောင်း အပြန်အလှန်အားဖြင့် "ပတ္တိဒါန၊ ပတ္တာနုမောဒနာ မူ"တို့ကို ပြုကြပါသည်။ ငွေကြေးပြည့်စုံသော အလှူရှင်များကမူ ရွာအသုံးအဆောင်ပရိဘောဂ၊ အိုးခွက်ပန်းကန်စသည် တို့ ထူထောင်ရန် ရန်ပုံငွေထည့်ဝင်လှူဒါန်းကြပြီး အပြန်အလှန် သာဓုအနုမောဒနာ ခေါ်ကြပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့၏အခြေခံဟူ တူသော ကိုယ်လည်းပျော်၊ သူများလည်း ပျော်စေ၊ ကိုယ်လည်း ကုသိုလ်ယူ၊ သူများကိုလည်း ကုသိုလ်ပေးဝေတတ်သည့်(အမျှဝေ၊ သာဓု)ခေါ်တတ်ကြသော ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်းတ ရပ်ကို တင်ပြအပ်ပါသည်။

(မေးသမျှ ပြောပြပေးသော မိဘနစ်ပါးသို့ ဦးညွတ်လျက်)

ရွှေကုန်းနဲ့နဲ့